

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Izabrana pitanja SZ:
Vjera i politika u Starom zavjetu

Vjera i politika u Starom zavjetu

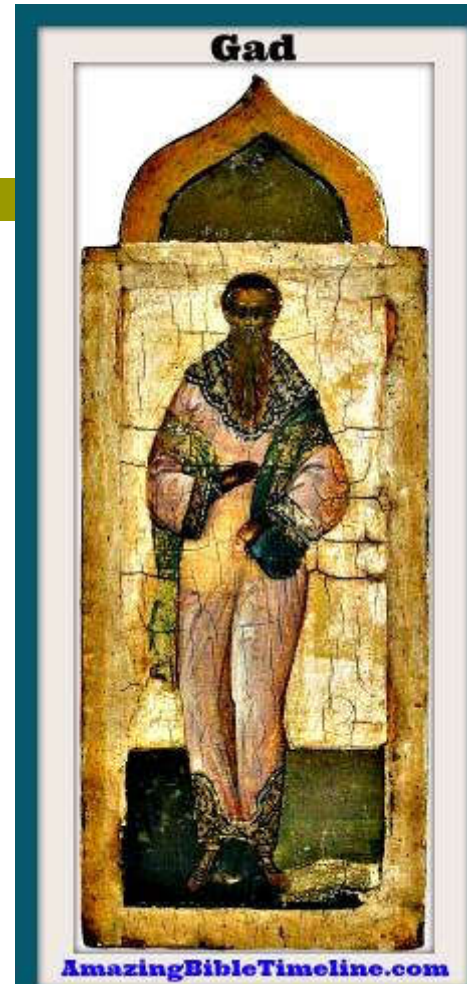
**Quaestiones selectae
Veteris testamenti**

amdg.ffrz.hr → nastava

Nepoznati prorok Gâd

Davidov mudrac

2 Sam 24 / 1 Ljet 21

Nepoznat, a važan

□ Njegove riječi zabilježene

- 1 Sam 22,5:
- “Idi u Judeju!”
- 2 Sam 24,13 (1 Ljet 21,11s):
- Biraj posljedice: “raspoznaj i vidi...!”
- 2 Sam 24,18 (usp. 1 Ljet 21,18):
- “Podigni žrtvenik!”

□ Služba? (2 Sam 24,11)

□ חוזה *hozæ* vidjelac (KS), vidovnjak (Š.) – onaj koji motri, ima viđenje

- (2 Sam 24,11; 1 Ljet 21,9; 29,29; 2 Ljet 29,25) usp. Am 7,12 (⇔ 1,1)

□ נביא (1 Sam 22,5; 24,11)

□ *nabî* – prorok, s kraljem

Davidov popis ratnika

- ❑ **Kraljevska naredba u 2 Sam 24,2:**
- ❑ **Prebrojavanje naroda**
  - oslanjanje na vlastitu veličinu – *ratnici* (24,9)
  - Izvor nakane prema 1 Ljet 21,1:
  - Satan (usp. “protiv” Izraelaca u 2 Sam 24,1)
- ❑ **Prorok (2 Sam 24,11) je odgovor na 24,10 (usp. 24,17s):**
- ❑ **1. kraljeva molitva:**
“sagriješio sam, oprosti”
(2 Sam 24,10; 1 Ljet 21,8)
  - Proročka služba (2 Sam 24,12 / v10)
  - Idi i reci!
- ❑ **2. kraljeva molitva u 2 Sam 24,17 (1 Ljet 21,17)**
- ❑ **“sagriješio sam” (17) – dođe Gad (18)**
- ❑ **Zašto prorok dolazi prema 1 Ljet 21,18?**
- ❑ **Anđeo ga šalje**
- ❑ **David: “Ja, ne ovce” – pastirski pristup (1 Sam 24,17)**
- ❑ **“tvoj narod” (1 Ljet 21,17)**

Prorok s autoritetom

- Čuva kraljevu slobodu i vlast
  - Božja riječ u 2 Sam 24,12s; 1 Ljet 21,11s
- “Biraj!” (בחר *bahar* 12 / 10)
- Hoćeš li...? (13 / 12)
  - “da ti dođu, ili da budu?”
- Prorok ispituje kralja (13b / 12b):
- “Kakvu riječ da vratim?”
  - zahtijeva kraljevu odgovornost
  - Bog ga šalje
  - Posrednik u komunikaciji (kao Mojsije)
- “Vidi!” (ראה 2 Sam 24,13; 1 Ljet 23,12)
  - Intelaktualni napor, procjena (Post 1)
    - Uspjeh? (14 / 13)
- Kralj izvršava
- otvoreno o osjećaju
- “muka/stiská⁵”

Kralj – liturg

- ❑ גִּדּוֹן 2 Sam 24,19; 1 Ljet 21,19
- ❑ Na *Gadovu riječ* – što?
(2 Sam 24,25; 1 Ljet 21,26)
- ❑ Prvi oltar, prve žrtve
- ❑ Gdje? (v16.18 / v15.18
usp. 2 Ljet 3,1)
- ❑ Na zemlji Jebusejca Araune (2 Sam 24,18)
- ❑ Hram na zemlji Jebusejca Ornana (2 Ljet 3,1)
  - Po Gadovoj zapovijedi (2 Ljet 29,25):
  - Leviti-glazbenici u hramu
  - Funkcija hrama prema 2 Sam 24,17 i 1 Ljet 21,16:
- ❑ Molitva (2 Sam) i klanjanje (1 Ljet)
- ❑ Na prorokovu riječ mjesto za hram

Političko djelovanje proroka Elizeja

---

1 Kr 19,16 – 2 Kr 13,21

Djeluje od Ahaba do Joaša

Prije 853. (Ahab) – poslije 798. pr. Kr. (Joaš)

Ilijin nasljednik

- **Uklopljen u povijesne događaje**
- **Ispunja zapovijed ljubavi prema neprijateljima (2 Kr 5,14; Lev 19,34)**
- **I mrtav uskrisuje (2 Kr 13,21)**
  - **Otac mu je Šafat (שפט “suditi”)**
  - **Kralj Jošafat traži proroka (2 Kr 3,11)**
  - **Izraelski kralj proglašava ga krivim (6,31)**
- **Ide “za Ilijom” (1 Kr 19,20s)**
- **“Oče moj, oče moj! Kola Izraelova i konjanici njegovi!” (2 Kr 2,12; 13,14)**
  - **Elizej Iliji (2 Kr 2,12)**
  - **Joaš Elizeju (13,14)**

Gradski prorok-putnik

- Najprije pomoć gradu (2 Kr 2,22)
- Voda zdrava po riječi Elizejevoj
  - Treba ići na izvor (v21)
    - Tko čini zdravim (v21)?
    - Bog čini čudo: “Ozdravljam”
- Elizej putuje:
  - Gilgal (2,1; 4,38)
  - Betel (2,2), Jerihon (4), Jordan (7)
  - Samarija (2,25; 5,3);
  - Karmel (2,25; 4,25);
  - Šunam (4,8);
  - Dotan (6,15), Damask (8,7)

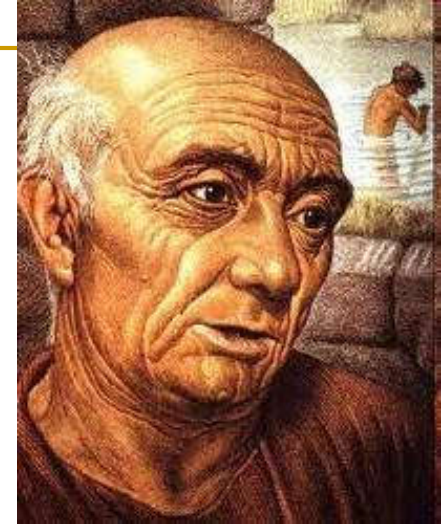
Elizej i međunarodni odnosi

- U ratu protiv Moaba čudo: 2 Kr 3,17.20
- Najava: voda (17), ostvarenje (20)
- spašava vojsku od žeđi
- audijencija kod proroka (2 Kr 3,12)
  - Kralj Izraela, Jude i Edoma
  - Osim vode, Elizej najavljuje u v18.25
  - “Moab u vaše ruke” (18), razorili, posiekli (25)
  - I vojni uspjeh (v18.25)
- Dvostruka funkcija vode (v23)
  - Odbljesak zavarao (v23)

Aramejski vojskovođa

- Naaman (2 Kr 5,1-19)
  - Aram – neprijatelj
- Kako to da se prorok angažira? (v8)
- Prati zbivanja na dvoru (v8)
- Šalje “recept” (v10.14):
- 7x uranjanje u Jordan (v10)
- Naaman ipak poslušao (v14)
- Izliječen? 14b ⇔ 17b
  - Od bolesti (2 Kr 5,14b)
  - Od poganstva (2 Kr 5,17b)

Ratovi

- Upozorava izraelskoga kralja (2 Kr 6,8-13):
- na put Aramejskoga napada
  - Obranjen od Aramejskih “komandosa” (6,17):
- Ognjenim kolima i konjima; moli se
  - Najavljuje čudesan prestanak opsade (7,1):
- “Sutra brašno u Samariji”
  - Hazaelu, budućem Aramskome kralju (8,12):
- proriče strahovito kraljevanje

Elizej i velikaši

- Šunamka (2 Kr 4,8-37)
  - Što se zbiva sa sinom u v17.35?
- Sin rođen (v17)
- Uskrišen (v35)
  - Prorok prema kralju (v13)
  - Elizej može biti “veza” (v13)
  - Zbog njega kralj djeluje (8,1-6)
  - vraćena dobra
- Daje pomazati Jehua (9,1-10)
- nova dinastija u Izraelu
  - usp. 1 Kr 19,16:
  - Ispunja nalog Iliji
- Uz kralja Joaša (13,14.17.19)
- Prije smrti (v14)
- Prati prilike (v17)
  - “Rasrdi se” (v19)
- Autoritet pred kraljem

Elizej i siromasi

- **Tko zna za proroka**
  - U pohodu na Moab (2 Kr 3,11)
  - Sluga: “Ovdje je Elizej”
  - Kod Naamanove bolesti (5,3)
  - Služkinja: “prorok koji je u Samariji”
- **Zašto je Naaman ipak poslušao (5,13)**
  - Sluge: “Zar ne bi i teže učinio”
- **Sluga Aramskoga kralja (6,12)**
  - Nema izdajnika nego:
  - Časnik: “Elizej zna”
- **Čudesno umnažanje ulja (2 Kr 4,1-7) →**
  - Pomoć udovici!
  - Upozorava na ono što ima (v2)
  - Preporučuje suradnju (v3)
  - Dvaput savjetuje udovicu (v1-4.7)

Život s učenicima

- Najpoznatije čudo u 2 Kr 4,42-44:
- Umnaža kruh (2 Kr 4,42-44)
  - “kako nahraniti 100?” (v43)
  - Jeli i preostalo je (v44)
- Pomaže kod gradnje (6,1-7)
  - Gdje žive učenici (v1)?
  - Živi s njima (“nam” v1)
  - Odakle alat (v5)?
  - Posuđena sjekira (v5)
- Od početka darežljiv (1 Kr 19,21)
- gozba za sve (“dao *narodu* אַם ‘*am*’”)

Tko je Elizej?

- נביא ליהוה (2 Kr 3,11)
- Jošafat: “prorok Gospodnji” (v11)
- Sam potvrđuje (2 Kr 5,8)
  - u slučaju Naaman: “prorok”
- איש אלהים *’iš ’elohîm* 4,9.16.21...
- Božji čovjek
- אב otac (2 Kr 6,21; 8,9; 13,14)
  - “Oče moj” (2 Kr 6,21; 13,14)
    - Joram Elizeju (2 Kr 6,21)
    - Joaš Elizeju (13,14)
  - Hazael Elizeju (2 Kr 8,9):
  - “tvoj sin Ben-Hadad, kralj Aramejski”

